

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності **076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»**,
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка та стратегія розвитку підприємства»
(назва магістерської програми)

на тему: **«Ефективність відтворення інтелектуального капіталу
підприємства»**
(назва теми)

Виконавець:

студент ФЕУП факультету
Ніколаєва А.В.
(прізвище, ім'я, по батькові)
/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Літвінов О.С.
(прізвище, ім'я, по батькові)
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний етап економічного розвитку характеризується корінними змінами технологічного базису суспільного виробництва і становленням і розвитком інноваційної економіки. Особливе значення в цьому процесі належить інтелектуальному капіталу, який у все більшій мірі визначає структуру національної економіки, якість виробленої продукції і послуг, а також ефективність функціонування господарства на всіх його організаційних рівнях. Ступінь розвитку інтелектуальної праці і його участі у виробничих процесах стають найважливішими чинниками, що визначають конкурентоспроможність підприємства не тільки на території окремої країни, але і в світовій економіці.

Мета дослідження теоретичне та практичне дослідження особливостей відтворення інтелектуального капіталу на підприємстві в сучасних умовах господарювання.

Завдання дослідження:

- описати теоретичні засади аналізу відтворення капіталу підприємства;
- дослідити сутність та структуру інтелектуального капіталу;
- проаналізувати сутність економічної ефективності та ефективності відтворення інтелектуального капіталу підприємства зокрема;
- дати загальну характеристику підприємству ТОВ «Цемент» та його зовнішнього середовища;
- проаналізувати показники ефективності діяльності ТОВ «Цемент»;
- дослідити ефективність відтворення інтелектуального капіталу підприємства;
- запропонувати шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства;
- обґрунтувати ефективність запропонованих заходів.

Об'єкт дослідження процеси відтворення інтелектуального капіталу з урахуванням загальноцивілізаційних тенденцій та специфіки національної економіки.

Предмет дослідження економічний зміст інтелектуального капіталу і механізми його відтворення на мікрорівні в економіці України

Методи дослідження: метод індукції та дедукції, аналізу та синтезу, метод порівняння, вертикальний та горизонтальний аналізи; методичний апарат економіко-математичного моделювання, а саме: факторний аналіз. Обробка інформації здійснювалась з використанням табличного процесору Excel.

Інформаційна база дослідження законодавчі, нормативні акти, спеціалізована література, наукові праці з обраної теми, статистичні матеріали Державного комітету статистики України та фінансова звітність ТОВ «Цемент» за 2014-2017 роки.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (____ найменувань) та ____-х додатків. Загальний обсяг роботи становить ____ сторінок. Основний зміст викладено на ____ сторінках. Робота містить ____ таблиць, ____ рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 2 статті:

1. Літвінов О.С., Журенко А.В. Проблеми визначення сутності економічної ефективності/ О.С. Літвінов, А.В. Журенко // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2017. – №6 (248). – С. 67-80

2. Літвінов О.С. Ніколаєва А.В Аналіз факторів капітаізації підприємства/ О.С.Літвінов, А.В. Ніколаєва// Збірник наукових праць Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана . – Економіка та підприємництво. –2018.– №41. –

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи підвищення ефективності відтворення інтелектуального капіталу»** розглянуто сутність відтворення капіталу. Визначено, що проблеми розкриття сутності та механізмів економічного відтворення порушувались в наукових працях економістів ще з часів фізіократів. Проте і на даний момент єдиного визначення відтворення немає, тому з метою подальшого аналізу пропонуємо використовувати авторське визначення Літвінова О.С.

У даному розділі також зосереджено увагу на еволюційному процесі становлення та розвитку дефініції поняття «інтелектуальний капітал». Визначено існуючі підходи в трактуванні поняття. Розглянуто дискусійне питання структури інтелектуального капіталу. Зосереджено увагу на відмінності показників ефективності використання та ефективності відтворення інтелектуального капіталу та розглянуто методики їх визначення.

У другому розділі **«Аналіз ефективності відтворення інтелектуального капіталу ТОВ «Цемент»»** дано загальну характеристику підприємству ТОВ «Цемент» в його взаємодії з зовнішнім середовищем. На основі проведеного аналізу п'яти конкурентних сил було виявлено, що підприємству ТОВ «Цемент» потрібно зосередити свою увагу на полях «Галузеві конкуренти», «Ступінь впливу споживачів», та «Постачальники» оскільки вони мають досить високий вплив на діяльність підприємства.

Проведений аналіз ефективності виробничої діяльності підприємства за допомогою системи показників В.І. Осипова який показав покращення показників доходності та рентабельності. Інтелектуальний капітал було розраховано за допомогою авторських методик Літвінова О.С., що засвідчив позитивну тенденцію до збільшення показника як за доходним так і за витратним методами. Використання витратного методу оцінки інтелектуального капіталу засвідчив падіння долі людського та інтелектуально-технологічного капіталів.

Розглянуто показники ефективності відтворення інтелектуального капіталу підприємства. Засвідчено їх падіння в 2017 році порівняно з 2016 роком. а отже і наявність резервів щодо підвищення досліджуваних показників.

У третьому розділі **«Пропозиції щодо підвищення ефективності відтворення інтелектуального капіталу ТОВ «Цемент»»** розроблено нова програма навчання для персоналу та запропоновано проведення дводенного семінару для працівників підприємства з метою підвищення людської складової інтелектуального капіталу підприємства. Також з метою підвищення інтелектуально-технологічної складової інтелектуального капіталу підприємства запропоновано впровадити у виробництво шлаколузкий цемент.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Відтворення є багатоаспектним і складним економічним поняттям під яким пропонуємо розуміти безперервний процес відновлення споживчих властивостей об'єкта дослідження. Відтворення має двоїсту форму: з одного боку воно приймає форму відтворення корисності тобто здатності об'єкта задовольняти потреби, а з іншого - вартісного відтворення. Відтворення ІК — безперервний процес відновлення споживчих властивостей інтелектуального капіталу.
2. ІК — це сукупність соціально-економічних відносин, які пов'язані із формуванням, використанням та відновленням знань. В структурі інтелектуального капіталу пропонуємо виділяти чотири групи: людський капітал, капітал відносин, інтелектуально-технологічний капітал та організаційний (структурний) капітал.
3. На основі здійснення критичного аналізу існуючих моделей оцінки ІКП та виділення їх недоліків, було запропоновано моделі оцінки вартості ІКП. Витратна модель дозволяє здійснювати оцінку як окремих складових, так і всього ІКП, базуючись на відкритих статистичних даних про обсяги витрат підприємства, враховує зміну вартості грошей у часі, рівень зносу та відтворення ІКП. Доходна модель базується на капіталізації очікуваного наднормованого прибутку підприємства із використанням мультиплікатора капіталізації.
4. Одеський цементний завод – найбільший виробник цементу в південному регіоні України. Підприємство займається виготовленням таких 4 видів цементу і проводить активну комерційну діяльність на території Одеської та сусідніх областей.
5. Проведений аналіз ефективності виробничої діяльності підприємства за допомогою системи показників В.І. Осипова показав, що показники доходності та рентабельності підприємства ТОВ «Цемент» зростають і підтверджують ріст ефективності діяльності підприємства.
6. Інтелектуальний капітал ТОВ «Цемент», розрахований за допомогою авторських методик Літвінова О.С., за останні чотири роки мав позитивну тенденцію до збільшення як за доходним так і за витратним методами. Використання витратного методу оцінки інтелектуального капіталу засвідчив падіння долі людського та інтелектуально-технологічного капіталів. Розгляд показників ефективності відтворення інтелектуального капіталу підприємства засвідчив наявність резервів щодо підвищення досліджуваних показників. Факторна модель ринкової капіталізації ТОВ «Цемент» показала резерв її збільшення у вигляді підвищення показника активності прибутку.
7. У третьому розділі були розглянуті можливі рішення підвищення ефективності відтворення ІК зокрема проведення тренінгів для персоналу, дводенного семінару до Кам'янця-Подільського та запровадження системи конкурсів серед працівників. З метою підвищення інтелектуально-технологічної складової інтелектуального капіталу пропонуємо впровадження у виробництво шлаколузного цементу як менш енерго- та ресурсовитратної продукції. Результатом впровадження двох заходів підвищення показників ефективності відтворення інтелектуального капіталу.

АНОТАЦІЯ

Ніколаєва А. В. «Ефективність відтворення інтелектуального капіталу підприємства».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», за магістерською програмою професійного за спрямування «Економіка та стратегія розвитку підприємства».

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти аналізу відтворення капіталу підприємства, з'ясовано сутність та визначено структуру інтелектуального капіталу, досліджено сутність економічної ефективності та ефективності відтворення інтелектуального капіталу підприємства зокрема.

Проаналізовано показники ефективності діяльності ТОВ «Цемент» та показники ефективності відтворення інтелектуального капіталу підприємства.

Запропоновано впровадження нової програми навчання для персоналу, проведення дводенного семінару для працівників підприємства, а також впровадження у виробництво нового виду цементу.

Ключові слова: відтворення, економічна ефективність, ефективність відтворення, інтелектуальні ресурси, інтелектуальний капітал.

ANNOTATION

Nikolaieva A. "Efficiency of reproduction of the enterprise's intellectual capital"

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty

076 «Entrepreneurship , trade and stock-taking activities» under the master's program

«Economy and strategy of enterprise development».

Odessa National Economics University.– Odessa, 2018.

The work deals with the theoretical aspects of the capital reproduction analysis. The essence and the structure of intellectual capital is defined. The essence of economic efficiency and the efficiency of reproduction of intellectual capital is investigated.

Author analysis company's performance indicators and indicators of efficiency of intellectual capital reproduction.

A new training program for staff and a two-day workshop for enterprise employees has been proposed. Also, author offer to expand product range.

Keywords: reproduction, economic efficiency, reproduction efficiency, intellectual resources, intellectual capital.